

ISC
۰۱۲۲۰-۵۹۴۰۴

نخستین کنفرانس ملی

کتابخانه ملی جمهوری اسلامی ایران

چالش‌ها و راهکارهای نوین در مدیریت، حسابداری و صنعت بیمه

زمان برگزاری: ۱۴۰۲/۰۷/۲۰
MCII-conf.ir

نقش تعدیلی استقلال حسابرس بر ارتباط بین هزینه‌های نمایندگی و شفافیت اطلاعات مالی

مهدی زینالی^a، جبرائیل کبیری^b

^aوابستگی نویسنده اول (استادیار حسابداری، دانشگاه آزاد اسلامی واحد تبریز)

^bوابستگی نویسنده دوم (کارشناس ارشد حسابداری، دانشگاه آزاد اسلامی واحد تبریز)

نویسنده مسئول: جبرائیل کبیری (آدرس الکترونیک: jabrailkabiri@yahoo.com)

چکیده:

شفافیت اطلاعات مالی یک شرکت و شناسایی عوامل موثر بر آن در بازارهای سرمایه همواره از مباحث چالش برانگیز برای مدیران، سرمایه‌گذاران و تحلیل‌گران مالی بوده است. آنها همواره در پی این بوده اند که عوامل موثر بر شفافیت اطلاعات مالی را به طور واقعی تعیین نمایند. از آنجائیکه مشکلات نمایندگی بین سهامداران و مدیران می‌تواند بر تصمیمات مالی اثر گذارد و از اهمیت بالایی برخوردار می‌باشد، لذا هدف از این پژوهش، بررسی ارتباط بین هزینه‌های نمایندگی و شفافیت اطلاعات مالی با تاکید بر نقش استقلال حسابرس می‌باشد. تحقیق حاضر از نوع کاربردی و جامعه آماری تحقیق، تعداد ۱۰۱ شرکت از بین شرکت‌های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران طی سال‌های ۱۳۹۴ تا ۱۴۰۰ می‌باشد. در این پژوهش برای سنجش استقلال حسابرس، از مدیریت سود (اقدام تعهدی اختیاری) به منزله شاخص معکوسی از کیفیت حسابرسی، برای اندازه‌گیری شفافیت اطلاعات مالی از مدل بارث و همکاران (۲۰۰۹) و برای اندازه‌گیری هزینه‌های نمایندگی از تعامل بین شاخص Q توبین (نماینده فرصت‌های رشد) و جریانهای نقد آزاد استفاده شده است. در این پژوهش، آزمون فرضیه‌ها با استفاده از مدل رگرسیون چند متغیره انجام گردیده است. نتایج پژوهش نشان داد، بین هزینه‌های نمایندگی و شفافیت اطلاعات مالی ارتباط معنادار و منفی وجود دارد. همچنین نتایج نشان داد، استقلال حسابرس بر ارتباط بین هزینه‌های نمایندگی و شفافیت اطلاعات مالی تاثیر معنادار و مثبت دارد. این بدان معنی است با افزایش استقلال حسابرس، ارتباط منفی بین هزینه‌های نمایندگی و شفافیت اطلاعات مالی، تضعیف می‌گردد.

کلمات کلیدی:

استقلال حسابرس، هزینه‌های نمایندگی، شفافیت اطلاعات مالی

۱- مقدمه

در این پژوهش سعی بر آن است تا ارتباط بین هزینه‌های نمایندگی و شفافیت اطلاعات مالی مورد بررسی قرار گیرد. پرسش اصلی این است که آیا بین هزینه‌های نمایندگی و شفافیت اطلاعات مالی ارتباط وجود دارد یا نه؟ اهمیت این پژوهش در آن است که به گونه ای تجربی به جامعه حسابداران رسمی و سازمان بورس اوراق بهادار و سایر استفاده کنندگان گزارش های حسابرسی، نشان خواهد داد که هزینه‌های نمایندگی موجب افزایش یا کاهش در میزان شفافیت اطلاعات مالی شرکت ها شده است یا نه؟ این اهمیت و همچنین فقدان پژوهش کافی، این انگیزه را در نویسنده پژوهش حاضر به وجود آورد تا این موضوع را به عنوان یک کار پژوهشی برگزیند. هدف دوم پژوهش نیز آن است تا استفاده کنندگان اطلاعات حسابداری، جامعه حسابداران رسمی و سازمان بورس اوراق بهادار را از تاثیر استقلال حسابرس بر رابطه بین هزینه‌های نمایندگی و شفافیت اطلاعات مالی آگاه نماید. انتظار می‌رود این پژوهش بتواند دستاورد ارزش افزوده علمی به همراه داشته باشد که می‌توان به این موارد اشاره کرد: اول اینکه نتایج این پژوهش می‌تواند موجب گسترش مبانی نظری پژوهش‌های گذشته در ارتباط با هزینه‌های نمایندگی و شفافیت اطلاعات مالی شود. دوم اینکه شواهد پژوهش نشان خواهد داد آیا هزینه‌های نمایندگی عاملی برای افزایش یا کاهش شفافیت اطلاعات مالی خواهد بود و آیا استقلال حسابرس بر این ارتباط تاثیرگذار خواهد بود یا نه؟ این موضوع به عنوان یک دستاورد علمی می‌تواند اطلاعات سودمندی را در اختیار قانون گذاران حوزه تدوین استانداردهای حسابرسی و بازار سرمایه و همچنین استفاده کنندگان گزارش‌های حسابرسی قرار دهد. سوم اینکه نتایج پژوهش حاضر می‌تواند ایده جدیدی برای انجام پژوهش های جدید در حوزه حسابداری و حسابرسی پیشنهاد نماید.

۲- پیشینه نظری

ISC
۰۱۲۲۰-۵۹۴۰۴

نخستین کنفرانس ملی

چالش‌ها و راهکارهای نوین در مدیریت، حسابداری و صنعت بیمه

زمان برگزاری: ۱۴۰۲/۰۷/۲۰
MCII-conf.ir

اطلاعات حسابداری از مهم‌ترین منابع اطلاعاتی است که به عنوان محصول اصلی سیستم حسابداری، نقش اساسی در تصمیم‌گیریهایی گروه‌های مختلف بازار سرمایه ایفا می‌کند. این اطلاعات طی یک فرآیند محاسباتی و بر اساس اصول و استانداردهای مراجع ذیصلاح اندازه‌گیری و ارائه می‌شوند و اگر از شفافیت لازم برخوردار نباشند، احتمال تصمیم‌گیری‌های نادرست بوسیله گیرنده اطلاعات افزایش می‌یابد [11]. برابر بند ۶ استاندارد شماره یک حسابداری ایران (ترجمه استاندارد بین‌المللی شماره یک)، هدف از گزارشگری مالی، ارائه اطلاعات طبق بندی شده درباره وضعیت مالی، عملکرد مالی و انعطاف‌پذیری مالی واحد تجاری است که برای طیف وسیعی از استفاده‌کنندگان صورت‌های مالی در اتخاذ تصمیم‌های اقتصادی مفید واقع می‌شود. وجود اطلاعات مالی شفاف و قابل مقایسه، یکی از ارکان مهم پاسخگویی و تصمیم‌گیری‌های آگاهانه بوده و در رشد و توسعه اقتصادی اثرگذار است. طبیعی است که اطلاعات مالی با کیفیت مطلوب، در تصمیم‌گیری‌ها و تخصیص بهینه منابع و کارایی بازار اثر مثبت دارد که خود رشد، توسعه و رفاه اجتماعی را به دنبال دارد [11]. بوشمن و همکاران (۲۰۰۴) شفافیت اطلاعات مالی را توان دسترسی گسترده به اطلاعات مربوط و قابل اتکا در مورد عملکرد مالی، وضعیت مالی، فرصت‌های سرمایه‌گذاری، حاکمیت، ارزش و خطرپذیری شرکت‌ها در اقتصاد تعریف کرده‌اند. شفافیت در اطلاعات مالی از یک سو به سهامداران خرد اطمینان می‌دهد که همواره اطلاعات قابل اتکا در مورد ارزش شرکت دریافت خواهند کرد و سهامداران عمده و مدیران در پی تزییع حقوق آنها نیستند و از سوی دیگر مدیران را برای تلاش در جهت افزایش ارزش شرکت به جای پیگیری منافع شخصی کوتاه مدت ترغیب می‌کنند. از عواملی که می‌تواند بر شفافیت اطلاعات مالی تاثیرگذار باشد هزینه‌های نمایندگی می‌باشد.

با پذیرفتن دیدگاه نمایندگی کلاسیک، پس از جدایی مالکیت از مدیریت شرکت‌ها، مسأله تضاد منافع بین مدیریت و سهامداران مطرح شد. برای سالیان زیادی در گذشته، اقتصاددانان تصور می‌کردند که تمامی گروه‌های مربوط به یک شرکت سهامی مانند مدیران و سهامداران برای یک هدف مشترک فعالیت می‌کنند. اما از سال ۱۹۶۱ موارد بسیاری از تضاد منافع بین گروه‌ها و چگونگی مواجهه شرکت‌ها با این گونه تضادها به وسیله اقتصاددانان مطرح شده است. این موارد به طور کلی در حسابداری مدیریت به نظریه نمایندگی مشهور است [21]. هزینه‌های نمایندگی هزینه‌هایی هستند که مالکان به خاطر اعمال نظارت بر عملکرد، فعالیت‌ها و اقدامات مدیران متحمل می‌شوند تا اطمینان پیدا کنند مدیران در راستای حداکثر رساندن منافع آنها کار می‌کنند. هسته اصلی نظریه نمایندگی بر این فرض استوار است که مدیران به عنوان نمایندگان سهامداران ممکن است به گونه‌ای عمل نمایند یا تصمیم‌هایی را اتخاذ کنند که لزوماً در راستای به حداکثر رساندن ثروت سهامداران نباشد. بسیاری از پژوهش‌های پیشین نشان داده‌اند، که در صورت وجود مشکلات نمایندگی، امکان اتخاذ تصمیمات عملیاتی از سوی مدیران که در راستای حداکثر کردن منافع سهامداران و شرکت باشد، وجود ندارد. شفافیت اطلاعات مالی، عدم تقارن اطلاعاتی بین واحدهای تجاری و تامین‌کنندگان خارجی را کاهش می‌دهد که در نتیجه آن هزینه تامین مالی کاهش می‌یابد و همچنین با کاهش عدم تقارن اطلاعاتی بین سرمایه‌گذاران و مدیران به کاهش هزینه‌های نظارت منجر می‌شود [25].

یکی از عوامل اصلی که موجب ارتقای کیفیت اطلاعات و کاهش ریسک اطلاعاتی گزارش‌های منتشره از سوی شرکت‌ها می‌شود، ارائه خدمات حسابرسی با کیفیت بالاتر می‌باشد. تحقیقات انجام شده چنین مطرح می‌کنند که حسابرسی با کیفیت بالاتر اعتبار اطلاعات تهیه شده را بهبود می‌بخشد و به استفاده کنندگان به خصوص سرمایه‌گذاران فرصت می‌دهد با اعتماد بیشتری وضعیت مالی و نتایج عملکرد شرکت را مورد تجزیه و تحلیل قرار دهند. یکی از مهمترین شاخص‌های کیفیت حسابرسی، استقلال حسابرس می‌باشد. استقلال در واقع، مفهومی انتزاعی است که به طور مستقیم مشاهده شدنی نیست و اغلب آن را به عنوان حالتی ذهنی توصیف کرده‌اند که به مفاهیمی همچون بیطرفی، صداقت، امانت و شخصیت ارتباط دارد [15]. در بیشتر تعریف‌های موجود، دو بعد برای استقلال وجود دارد. یکی استقلال واقعی (باطنی) و دیگری استقلال ظاهری، به طوریکه آلینا و ودونیش (۲۰۰۶) استقلال واقعی (باطنی) را نبود گرایش ذهنی در اجرای عملیات حسابرسی می‌داند و استقلال ظاهری را پرهیز از شرایطی که حسابرس را در تضاد منافع آشکار با صاحبکار نشان دهد. بنابراین، استقلال واقعی (باطنی) با بیطرفی و استقلال ظاهری به طور معمول با تصور استفاده‌کنندگان از وجود تضاد منافع حسابرس در یک وضعیت معین ارتباط دارد [16]. از سوی دیگر، اگر استفاده‌کنندگان اطلاعات مالی، حسابرسان را مستقل از صاحبکار ندانند، هرگز به اطلاعاتی که آنها حسابرسی کرده‌اند اعتماد نمی‌کنند، یعنی اگر حسابرس از صاحبکار مستقل نباشد، نظر او اعتبار صورتهای مالی را افزایش نمی‌دهد [1]. کیفیت حسابرسی به عوامل متعددی به ویژه استقلال حسابرس بستگی دارد. لذا، کاهش استقلال حسابرس به طور مستقیم بر کیفیت فرآیند حسابرسی و اظهارنظر وی تأثیر می‌گذارد. اعتقاد بر این است هر چه استقلال موسسات حسابرسی بیشتر باشد کیفیت و خدمات ارائه شده توسط این موسسات بهتر و مطلوب تر خواهد بود و در نتیجه آن، اطلاعات مفید و مطلوب تری در اختیار افراد ذینفع قرار داده خواهد شد که این امر باعث کاهش عدم تقارن اطلاعاتی و افزایش شفافیت اطلاعات مالی خواهد گردید. با توجه به ادبیات پیشین و

ISC
۰۱۲۲۰-۵۹۴۰۴

نخستین کنفرانس ملی

کتابخانه ملی جمهوری اسلامی ایران

چالش‌ها و راهکارهای نوین در مدیریت، حسابداری و صنعت بیمه

زمان برگزاری: ۱۴۰۲/۰۷/۲۰
MCII-conf.ir

مبانی نظری مطرح در حوزه پژوهش، محقق در این پژوهش در صدد پاسخ به این سوالات می باشد که بین هزینه‌های نمایندگی و شفافیت اطلاعات مالی چه ارتباطی وجود دارد و استقلال حسابرس بر ارتباط مذکور چه تاثیری دارد؟

۳- پیشینه تجربی

چوآنگ و همکاران (۲۰۱۰) در تحقیقی به بررسی ارتباط بین کیفیت داده های مالی و هزینه های نمایندگی پرداختند. نتایج پژوهش های آنان نشان داد که در شرکت های دارای کیفیت سود بالاتر، هزینه های نمایندگی ناشی از کنترل سهامداران و هزینه های نمایندگی ناشی از اختیارات مدیریت پایین تری می باشند. همچنین، در شرکت هایی که کیفیت سود مسیر رو به رشد را می پیماید، هزینه های نمایندگی ناشی از کنترل سهامداران و هزینه های نمایندگی ناشی از اختیارات مدیریت مسیر رو به کاهش را طی می نمایند [21]. چنگ و همکاران (۲۰۱۳) در تحقیقی نشان دادند که شفافیت اطلاعات مالی بالاتر منجر به نظارت و پاسخگویی بهتر مدیران می شود و عدم تقارن اطلاعاتی، انتخاب نادرست و خطر اخلاقی را کاهش داده و می تواند کارایی سرمایه گذاری را افزایش دهد [20]. آدری و همکاران (۲۰۱۵) در تحقیقی به این نتیجه رسیدند که بین هزینه های نمایندگی و کیفیت اطلاعات مالی ارتباط معنادار و منفی وجود دارد. یعنی با افزایش هزینه های نمایندگی، کیفیت اطلاعات مالی کاهش می یابد [16]. لیسا میسلی و همکاران (۲۰۱۶) در تحقیقی به بررسی ارتباط بین کیفیت حسابرسی و کیفیت اطلاعات مالی پرداختند و به این نتیجه رسیدند که بین کیفیت حسابرسی و کیفیت اطلاعات مالی ارتباط معنادار وجود دارد. این بدان معنی است که اعمال حسابرسی با کیفیت بالا منجر به بهبود در کیفیت داده های مالی شده است [23]. میشل کالدونسکی و همکاران (۲۰۱۷) در تحقیقی به بررسی ارتباط بین مدیریت سود و هزینه های نمایندگی در بورس اوراق بهادار ورشو بین سال های ۲۰۰۵ الی ۲۰۱۵ پرداخته اند. نتایج پژوهش آنان نشان می دهد بین مدیریت سود و هزینه های نمایندگی ارتباط معنادار و مثبت وجود دارد. این بدان معنی است با افزایش مدیریت سود، هزینه های نمایندگی شرکت های مورد بررسی نیز افزایش یافته است [25]. صالح و نوافلی (۲۰۱۹) در تحقیقی به بررسی تاثیر کیفیت حسابرس مستقل بر کیفیت گزارشگری مالی در شرکت های پذیرفته شده در بورس مالزی در سال ۲۰۱۴ پرداخته اند. نتایج پژوهش آنان نشان داد، کیفیت حسابرس مستقل بر کیفیت گزارشگری مالی شرکت های مورد بررسی تاثیر معنادار و مثبت دارد. بی مئی من (۲۰۲۰) در تحقیقی به بررسی ارتباط بین مدیریت سود و هزینه های نمایندگی در کشور چین با استفاده از داده های شرکت های سهامی فهرست شده در چین از سال ۱۹۹۹ الی ۲۰۱۴ پرداخته اند. آنان برای اندازه گیری مدیریت سود از کیفیت ارقام تعهدی استفاده نموده و به این نتیجه رسیده اند که بین کیفیت ارقام تعهدی و هزینه های نمایندگی ارتباط معنادار و منفی وجود دارد. به عبارتی دیگر بین مدیریت سود و هزینه های نمایندگی ارتباط معنادار و مثبت وجود دارد [28]. رحمان یاکوب و ویلیامز (۲۰۲۰) در تحقیقی به بررسی ارتباط بین استقلال حسابرس و کیفیت حسابرسی در کشور نیجریه پرداخته و به این نتیجه رسیده اند که در جایی که حسابرس در انجام کار حسابرسی کاملاً مستقل باشد با مقاومت قوی در برابر فشار حق الزحمه، کیفیت حسابرسی را افزایش می دهد [27]. موئوز مندوزا و همکاران (۲۰۲۲) در تحقیقی به بررسی تاثیر مدیریت سود بر هزینه های نمایندگی روی نمونه ای از ۴۷۸ شرکت بین سالهای ۲۰۰۰ و ۲۰۱۶ پرداخته و به این نتیجه رسیده اند که شرکتها برای پنهان کردن هزینه های نمایندگی واقعی و جلوگیری از نظارت سهامداران، از ارقام تعهدی اختیاری مثبت استفاده می کنند، در حالی که ارقام تعهدی اختیاری منفی، راههایی برای سلب مالکیت و افزایش هزینه های نمایندگی هستند [24]. نمازی و همکاران (۱۳۹۳) در تحقیقی به بررسی اثرات کیفیت ارقام تعهدی و مربوط بودن اطلاعات مالی بر هزینه های نمایندگی شرکت های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران پرداخته اند. جامعه آماری پژوهش شامل ۶۷ شرکت پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران است که در بازه زمانی ۱۳۸۲ تا ۱۳۸۹ مورد بررسی قرار گرفته است. از تحلیل های آماری رگرسیون خطی چند متغیره برای آزمون فرضیه های پژوهش استفاده شده است. نتایج حاصل از پژوهش نشان دهنده آن است که بین کیفیت ارقام تعهدی و مربوط بودن اطلاعات مالی با معیارهای هزینه های نمایندگی رابطه معکوس معناداری وجود دارد [13]. نوروزی و همکاران (۱۳۹۴) در تحقیقی به بررسی رابطه بین کیفیت ارقام تعهدی و تئوری نمایندگی در شرکتهای پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران پرداخته اند. دوره زمانی تحقیق ۵ سال و از سال ۱۳۸۸ تا ۱۳۹۲ انتخاب و آزمون فرضیه ها به کمک آماره های توصیفی و استنباطی نظیر تحلیل همبستگی، مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفت. نتایج بدست آمده در این پژوهش حاکی از ارتباط معکوس و منفی بین کیفیت گزارشگری مالی و تئوری نمایندگی می باشد [14]. بهاروندی و همکاران (۱۳۹۷) در تحقیقی به بررسی ارتباط بین هزینه های نمایندگی و خوانایی گزارش های مالی شرکت های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران طی سال های ۱۳۹۰ الی ۱۳۹۶ پرداخته و به این نتیجه رسیده اند که بین هزینه های نمایندگی و خوانایی گزارش های مالی شرکت ها ارتباط معنادار و منفی وجود دارد [4]. داداشی (۱۳۹۷) در تحقیقی به بررسی نقش استقلال حسابرس بر

ISC
۰۱۲۲۰-۵۹۴۰۴

نخستین کنفرانس ملی

کتابخانه ملی - کوردهای تهران - ستاد ملی

چالش ها و راهکارهای نوین در مدیریت، حسابداری و صنعت بیمه

زمان برگزاری: ۱۴۰۲/۰۷/۲۰
MCII-conf.ir

کیفیت حسابرسی شرکتها و گزارشات حسابرسی در شرکت‌های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران پرداخته و به این نتیجه رسیده است که بین استقلال حسابرس و کیفیت خدمات ارائه شده ارتباط معنادار و مثبت وجود دارد [7]. رحیمیان و همکاران (۱۳۹۸) در تحقیقی به بررسی ارتباط بین هزینه‌های نمایندگی و سلامت مالی شرکت های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران طی سال‌های ۱۳۸۲ الی ۱۳۹۵ پرداخته و به این نتیجه رسیده‌اند که هزینه‌های نمایندگی از عوامل مؤثر بر نابسامانی و درماندگی مالی است و این که هزینه‌های نمایندگی در شرکت های سالم، کمتر از شرکت‌های ناسالم است [9]. ممشلی و کارشناسان (۱۳۹۸) در تحقیقی به بررسی ارتباط بین کیفیت حسابرسی و احتمال گزارشگری متقلبانه در شرکت های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران طی سال های ۱۳۸۸ الی ۱۳۹۴ پرداخته و به این نتیجه رسیده اند که بین استقلال حسابرس و احتمال گزارشگری متقلبانه ارتباط معنادار و منفی وجود دارد [12]. بادآور نهندی و همکاران (۱۳۹۸) در تحقیقی به بررسی ارتباط هزینه‌های نمایندگی و سلب منافع سهامداران اقلیت با تأکید بر نقش کیفیت گزارشگری مالی در شرکت های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران طی سال های ۱۳۸۹ الی ۱۳۹۴ پرداخته و به این نتیجه رسیده اند که بین هزینه های نمایندگی و سلب منافع سهامداران اقلیت، ارتباط معنادار و مثبت وجود دارد. همچنین نتایج نشان می دهد که کیفیت گزارشگری مالی بر ارتباط شاخص‌های کیفیت حسابرسی بر بازده آتی سهام شرکت‌های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران طی سال‌های ۱۳۹۰ الی ۱۳۹۸ پرداخته و به این نتیجه رسیده اند که استقلال حسابرس و تصدی حسابرس تأثیر مستقیم و معناداری بر بازده آتی سهام دارند [6]. دارابی و همکاران (۱۴۰۰) در تحقیقی به بررسی رابطه‌ی بین کیفیت حسابرسی، استقلال حسابرس، حق الزحمه حسابرسی با کیفیت گزارشگری مالی شرکت های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران طی سال های ۱۳۹۲ الی ۱۳۹۸ پرداخته اند. نتایج به دست آمده از آزمون فرضیه های پژوهش، بیان کننده ی وجود رابطه ی معنی دار و مثبت بین کیفیت حسابرسی، استقلال حسابرس و حق الزحمه ی حسابرسی با کیفیت گزارشگری مالی در شرکت های مورد بررسی می باشد [8].

۴- فرضیه های پژوهش

با توجه به دیدگاه‌های نظری ارایه شده، برای دستیابی به اهداف پژوهش، فرضیه‌های پژوهش به شرح زیر تدوین شده اند:

فرضیه اول:

بین هزینه‌های نمایندگی و شفافیت اطلاعات مالی ارتباط وجود دارد.

فرضیه دوم:

استقلال حسابرس بر ارتباط بین هزینه‌های نمایندگی و شفافیت اطلاعات مالی تأثیر دارد.

۵- روش شناسی پژوهش

این پژوهش تلاش دارد که ارتباط بین هزینه‌های نمایندگی و شفافیت اطلاعات مالی با تأکید بر نقش استقلال حسابرس در شرکت‌های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران را مورد بررسی قرار دهد. بنابراین از آنجاکه نتایج این پژوهش می‌تواند در تدوین قوانین و مقررات بورس اوراق بهادار مورد استفاده قرار گیرد، از نوع پژوهش‌های کاربردی است. همچنین با توجه به اینکه این پژوهش در پی یافتن ارتباط بین چندین متغیر است، از نوع همبستگی و روش‌شناسی آن از نوع پس رویدادی است. برای تخمین مدل‌های پژوهش از روش داده‌های تلفیقی استفاده شده است. جامعه آماری پژوهش تمامی شرکت‌های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران بین سال های ۱۳۹۴ الی ۱۴۰۰ هستند. به دلیل گستردگی حجم جامعه آماری و دشواری های خاص حاصل از آن و همچنین وجود برخی ناهماهنگی ها میان اعضای جامعه در ارتباط با داده های مورد نیاز پژوهش، شرایط زیر برای انتخاب نمونه آماری قرار داده شده و نمونه آماری پژوهش به روش حذف نظام مند انتخاب شده است: شرکت‌های مورد نظر باید قبل از سال ۱۳۹۴ در بورس اوراق بهادار تهران پذیرفته شده باشد. شرکت‌های مورد نظر جزو بانکها و واسطه گری مالی، شرکت‌های هلدینگ و لیزینگ و سرمایه‌گذاری نباشند. شرکت‌ها نیابستی سال مالی خود را در طی دوره‌های مورد نظر تغییر داده باشند. سهام شرکت‌های مورد بررسی نیابستی وقفه معاملاتی بیش از شش ماه داشته باشد. اطلاعات مالی شرکت‌های مورد بررسی طی دوره پژوهش در دسترس باشند. پس از مدنظر قرار دادن محدودیت‌ها و شرایط موردنظر، تعداد ۱۰۱ شرکت از بین شرکت‌های پذیرفته‌شده در بازار اوراق بهادار تهران، به‌عنوان نمونه آماری انتخاب شدند که درنهایت، با احتساب دوره ۷ ساله پژوهش، تعداد داده‌های تلفیقی به‌کار رفته در آزمون فرضیات، ۷۰۷ سال - شرکت است.

ISC
۰۱۲۲۰-۵۹۴۰۴

نخستین کنفرانس ملی

کتابخانه ملی جمهوری اسلامی ایران

چالش ها و راهکارهای نوین در مدیریت، حسابداری و صنعت بیمه

زمان برگزاری: ۱۴۰۲/۰۷/۲۰
MCII-conf.ir

۶- متغیرهای پژوهش

۱-۶- متغیر مستقل

متغیر مستقل پژوهش حاضر هزینه‌های نمایندگی می باشد. هزینه‌های نمایندگی تابعی از تعامل بین شاخص Q توبین (نماینده فرصت‌های رشد) و جریانهای نقد آزاد خواهد بود. نحوه محاسبه فرصت‌های رشد و جریان نقد آزاد به شرح زیر می‌باشد [5]:

الف- فرصت های رشد

فرصت‌های رشد از طرق شاخص کیوتوبین و به شرح زیر بدست می آید:

$$Q_TOBINS = \frac{VOC + BVC + BVL}{BVT}$$

VOC: ارزش بازار سهام عادی در پایان سال (تعداد سهام ضربدر آخرین قیمت هر سهم)

BVC: ارزش دفتری بدهی های جاری در پایان سال

BVL: ارزش دفتری بدهی های بلند مدت در پایان سال

BVT: ارزش دفتری کل دارایی‌ها در پایان سال

ب- جریان های نقد آزاد

برای محاسبه جریان نقد آزاد از مدل لن و پولسن (۱۹۸۹) استفاده شده که براساس این مدل، جریانهای نقد آزاد از سود عملیاتی قبل از استهلاک و به کسر مجموع مالیات ها، به اضافه هزینه بهره و سود تقسیمی پرداختی به دست می‌آید و با تقسیم بر مجموع دارایی ها استاندارد می گردد و از طریق رابطه زیر بدست می آید:

$$FCF = \frac{(INC - TAX - INTEXP - CSDIV)}{TOTAL ASSETS}$$

FCF= جریان های نقد آزاد

INC = سود عملیاتی

TAX = مالیات بر درآمد

INTEXP = هزینه بهره

CSDIV = سود پرداختی به سهامداران عادی

TOTAL ASSETS = کل دارایی ها

نحوه محاسبه هزینه‌های نمایندگی بدین صورت است که پس از محاسبه جریان های نقد آزاد و کیوتوبین اگر جریان های نقد آزاد بالای میانه و کیوتوبین پایین میانه باشد دارای هزینه‌های نمایندگی بالا و اختصاص عدد ۱ در غیر اینصورت عدد صفر اختصاص داده خواهد شد [2].

۶-۲- متغیر وابسته

متغیر وابسته پژوهش حاضر شفافیت اطلاعات مالی می باشد که به منظور ارزیابی آن از مدل بارث و همکاران (۲۰۰۹) استفاده شده است. این مدل شفافیت را تغییر همزمان سود و تغییرات سود با بازده سهام معرفی می کند. شاخصی که میزان شفافیت سود را اندازه گیری می‌کند ضریب تعیین (R^2) است که از رگرسیون بازده سهام در برابر سود و تغییرات آن به دست می آید. این شاخص به عنوان شفافیت سود تفسیر می شود، چر آنکه سود و تغییر در سودآوری نشان دهنده تغییرات در شرایط اقتصادی شرکت است که به وسیله بازده سهام اندازه گیری شده است. برای اندازه گیری شفافیت مدل زیر برآورد شده است [17]:

$$R_{i,t} = \alpha_0 + a_1 \frac{EPS_{i,t}}{P_{i,t-1}} + a_2 \frac{\Delta EPS_{i,t}}{P_{i,t-1}} + \varepsilon_{i,t}$$

ISC
۰۱۲۲۰-۵۹۴۰۴

نخستین کنفرانس ملی

چالش‌ها و راهکارهای نوین در مدیریت، حسابداری و صنعت بیمه

زمان برگزاری: ۱۴۰۲/۰۷/۲۰
MCII-conf.ir

$R_{i,t}$: بازده سهام شرکت در سال t که به صورت تفاوت قیمت هر سهم شرکت در پایان دوره و قیمت هر سهم در ابتدای دوره به علاوه تعدیلات ناشی از عایدات سهام (شامل سود تقسیمی، سهام جایزه و...) تقسیم بر قیمت هر سهم در ابتدای دوره تعریف شده است.

$EPS_{i,t}$: سود هر سهم قبل از ارقام غیر عادی شرکت در سال t

$P_{i,t-1}$: قیمت سهام شرکت در پایان سال قبل (ابتدای سال t)

$\Delta EPS_{i,t}$: تغییر در سود هر سهم قبل از ارقام غیرعادی شرکت در سال t

لازم به ذکر است برای محاسبه شفافیت اطلاعات حسابداری برای هر سال شرکت از اطلاعات ۵ سال گذشته آن سال شرکت در رگرسیون استفاده خواهیم کرد که اصولاً به آن روش اتو رگرسیو گفته می شود.

۳-۶- متغیر تعدیل گر

متغیر تعدیل گر پژوهش حاضر استقلال حسابرِس می باشد. در این پژوهش برای اندازه گیری استقلال حسابرِس، از مدیریت سود (ارقام تعهدی اختیاری) به منزله شاخص معکوسی از کیفیت حسابرِس استفاده خواهد شد. از آنجاکه ارقام تعهدی اختیاری، در اختیار و قابل اعمال نظر از سوی مدیریت است، از آن به عنوان شاخصی در کشف مدیریت سود استفاده می شود. برای تعیین ارقام تعهدی اختیاری از مدل جونز تعدیل شده (۱۹۹۱) استفاده می شود.

$$\frac{TAC_{i,t}}{assets_{i,t-1}} = \alpha_0 + \alpha_1 \frac{1}{assets_{i,t-1}} + \alpha_2 \frac{(\Delta REV_{i,t} - \Delta REC_{i,t})}{assets_{i,t-1}} + \alpha_3 \frac{PPE_{i,t}}{assets_{i,t-1}} + \varepsilon_{i,t}$$

$TAC_{i,t}$ = کل ارقام تعهدی (تفاوت میان سود عملیاتی و جریان های نقد حاصل از فعالیت های عملیاتی)

$\Delta REV_{i,t}$ = تغییرات فروش شرکت در سال مورد نظر

$\Delta REC_{i,t}$ = تغییرات حساب های دریافتی شرکت در سال مورد نظر

$PPE_{i,t}$ = ناخالص اموال، ماشین آلات و تجهیزات شرکت در سال مورد نظر

$\varepsilon_{i,t}$ = خطای رگرسیون

در مدل بالا، قدر مطلق باقیمانده های رگرسیون به عنوان مدیریت سود در نظر گرفته می شود که هر چه میزان آن بیشتر باشد، استقلال حسابرِس کمتر خواهد بود. به همین علت به منظور هماهنگ سازی، قدر مطلق باقیمانده ها در منفی یک ضرب شده است فلذا هرچه مقدار حاصل شده بیشتر، استقلال حسابرِس نیز بیشتر خواهد بود.

۴-۶- متغیرهای کنترلی

۱-۴-۶ اندازه شرکت: لگاریتم طبیعی کل دارایی ها

۲-۴-۶ بازده دارایی ها: سود خالص تقسیم بر کل دارایی ها

۳-۴-۶ اهرم مالی: کل بدهی ها تقسیم بر کل دارایی ها

۴-۴-۶ مالکیت نهادی: درصد سهام در اختیار سرمایه گذاران نهادی شرکت که از طریق تقسیم تعداد سهام در اختیار سرمایه گذاران نهادی (بانکها، شرکت های سرمایه گذاری، بیمه، دولت و موسسات دولتی و نیمه دولتی و کلا سهامداران حقوقی) بر کل سهام منتشر شده شرکت محاسبه می شود [10].

۷- یافته های پژوهش

۷-۱- آمار توصیفی متغیرهای پژوهش

ابتدا برای تجزیه و تحلیل داده ها، آماره های توصیفی داده های تحت مطالعه محاسبه می شود. در جدول (۱)، آمار توصیفی متغیرهای پژوهش را نشان می دهد که بیانگر مقدار پارامترهای توصیفی برای هر متغیر بصورت مجزا می باشد و شامل اطلاعات مربوط به میانگین و میانه و ... است.

جدول (۱): آمار توصیفی متغیرها

ISC
۰۵۹۴۰۴ - ۰۱۲۲۰

نخستین کنفرانس ملی
کتابخانه ملی - کوردهای تهران - پست مستقیم ۱۰۱

چالش ها و راهکارهای نوین در مدیریت، حسابداری و صنعت بیمه

زمان برگزاری: ۱۴۰۲/۰۷/۲۰
MCII-conf.ir

	تعداد نمونه	میانگین	میانه	انحراف معیار	مینیمم	ماکزیمم
TRANS	۷۰۷	۰,۵۳۰۹	۰,۵۳۲۰	۰,۲۴۶۲	۰,۰۰۷	۰,۹۶۷
A_INDE	۷۰۷	-۰,۱۵۰۷	-۰,۱۰۶۴	۰,۱۵۲۳	-۰,۹۲۵۱	-۰,۰۰۰۳
SIZE	۷۰۷	۱۴,۷۶۸	۱۴,۷۰۴	۱,۲۹۳	۱۱,۳۴۷	۱۹,۳۵۳
ROA	۷۰۷	۰,۱۵۴۸	۰,۱۲۷۰	۰,۱۳۸۷	-۰,۲۷۰	۰,۶۹۹
LEV	۷۰۷	۰,۵۳۲۸	۰,۵۳۸۰	۰,۱۹۸۶	۰,۰۵۷	۱,۲۶۹
INST	۷۰۷	۰,۷۳۷۷	۰,۸۲۶۵	۰,۲۳۵۹	۰,۰۳۲	۰,۹۸

منبع: یافته های پژوهشگر

در جدول (۱)؛ اصلی ترین شاخص مرکزی، میانگین است که نشان دهنده نقطه تعادل و مرکز ثقل توزیع است و شاخص خوبی برای نشان دادن مرکزیت داده هاست. برای مثال مقدار میانگین برای متغیر شفافیت اطلاعات مالی (TRANS) برابر با (۰,۵۳۰۹) می باشد که نشان می دهد بیشتر داده ها حول این نقطه تمرکز یافته اند. میانه یکی دیگر از شاخص های مرکزی می باشد که وضعیت جامعه را نشان می دهد. میانه متغیر شفافیت اطلاعات مالی برابر با (۰,۵۳۲۰) می باشد که نشان می دهد نیمی از داده ها کمتر از این مقدار و نیمی دیگر بیشتر از این مقدار هستند. بطور کلی پارامترهای پراکندگی، معیاری برای تعیین میزان پراکندگی از یکدیگر یا میزان پراکندگی آنها نسبت به میانگین است. از مهمترین پارامترهای پراکندگی، انحراف معیار است. مقدار این پارامتر برای متغیر اندازه شرکت برابر با (۱,۲۹۳) و برای متغیر بازده دارایی ها برابر با (۰,۱۳۸۷) می باشد که نشان می دهد در بین متغیرهای پژوهش اندازه شرکت و بازده دارایی ها به ترتیب دارای بیشترین و کمترین میزان پراکندگی می باشند. مینیمم و ماکزیمم، به ترتیب کمترین و بیشترین عدد متغیر در جامعه آماری را نشان می دهد. برای مثال مقدار مینیمم و ماکزیمم متغیر اندازه شرکت (SIZE) به ترتیب برابر با (۱۱,۳۴۷ و ۱۹,۳۵۳) می باشد، این مطلب حکایت از این دارد که متغیر اندازه شرکت کمترین مقدار (۱۱,۳۴۷) و بیشترین مقدار (۱۹,۳۵۳) را به خود اختصاص داده است. لازم به ذکر است که متغیر هزینه های نمایندگی به متغیر مجازی تبدیل شده است، جدول (۳-۴) فراوانی، بصورت زیر برای متغیر فوق در نظر گرفته شده است:

جدول (۲): جدول فراوانی متغیر هزینه های نمایندگی

	فراوانی	درصد	درصد تجمعی
معتبر	۰	۷۸,۹	۷۸,۹
	۱	۲۱,۱	۱۰۰
	کل	۱۰۰,۰	

منبع: یافته های پژوهشگر

جدول (۲) نشان می دهد که کل داده های مربوط به متغیر هزینه های نمایندگی برابر ۷۰۷ عدد می باشد که از این تعداد ۱۴۹ عدد شامل مقدار یک و ۵۵۸ عدد شامل مقدار صفر می باشند.

۷-۲- آزمون نرمال بودن متغیرهای پژوهش

برای بررسی نرمال بودن متغیرهای پژوهش از آزمون کولموگروف - اسمیرنوف استفاده شده است که نتایج آن در جدول (۳) نشان داده شده است.

جدول (۳): نتایج آزمون کولموگروف - اسمیرنوف

متغیرها	آماره کولموگروف - اسمیرنوف	سطح معنی داری
TRANS	۱,۳۰۱	۰,۰۶۸

A_INDE	۴,۹۷۶	۰,۰۰۰
SIZE	۱,۳۹۶	۰,۰۴۱
ROA	۲,۴۶۹	۰,۰۰۰
LEV	۰,۷۵۸	۰,۶۱۴
INST	۴,۳۸۲	۰,۰۰۰

منبع: یافته های پژوهشگر

با توجه به اینکه سطح معنی داری متغیرهای استقلال حسابرس (به عنوان متغیر وابسته) و اهرم مالی (به عنوان متغیر کنترلی) بالاتر از ۵ درصد می باشد، بنابراین متغیرهای مذکور از توزیع نرمال برخوردار می باشند.

۳-۷- آزمون فرضیه های پژوهش

گام اول: تشخیص همگن یا ناهمگن بودن داده ها، با استفاده از آزمون لیمر (چاو)

جدول (۴): نتایج آزمون F لیمر (همسانی عرض از مبدای مقاطع)

نتیجه آزمون	p-value	Statistic	مدل فرضیه	فرضیه صفر (H ₀)
فرض H ₀ رد می شود.	۰,۰۰۰	۱۰,۲۹۲۷۴۶	اول	یکسان بودن عرض از مبدأ
فرض H ₀ رد می شود.	۰,۰۰۱	۱۰,۰۹۲۰۳۴	دوم	یکسان بودن عرض از مبدأ

منبع: یافته های پژوهشگر

در آزمون F لیمر، فرضیه H₀ استفاده از روش داده های تلفیقی را در مقابل فرضیه H₁، یعنی استفاده از روش داده های تابلویی نشان می دهد. با توجه به سطح معناداری به دست آمده از جدول (۴)، نتیجه این آزمون، بیانگر این مطلب است که مقاطع مورد بررسی، ناهمگن و دارای تفاوت های فردی است، بنابراین، استفاده از روش داده های تابلویی برای هر دو مدل مناسب تر است.

گام دوم: بعد از انتخاب روش داده های تابلویی از طریق آزمون لیمر، آزمون هاسمن انجام گرفت. در این آزمون، در صورت پذیرفته شدن H₀ از مدل اثرات تصادفی و در صورت پذیرفته شدن H₁ از مدل اثرات ثابت استفاده می شود. خلاصه، نتایج آزمون هاسمن، به شرح جدول (۵) ارائه شده است.

جدول (۵): نتایج آزمون هاسمن (انتخاب بین اثرات ثابت و تصادفی)

نتیجه آزمون	p-value	Statistic	مدل فرضیه	فرضیه صفر (H ₀)
فرض H ₀ رد می شود.	۰,۰۰۱	۱۹,۶۳۰۲۵۹	اول	تفاوت در ضرایب سیستماتیک نیست.
فرض H ₀ رد می شود.	۰,۰۰۰	۲۵,۱۶۳۵۶۳	دوم	تفاوت در ضرایب سیستماتیک نیست.

منبع: یافته های پژوهشگر

در جدول (۵) نشان داده شده است که مقدار این آماره برای هر دو مدل معنادار بوده و بیانگر رد فرضیه H₀ و پذیرش فرضیه H₁ در سطح اطمینان ۹۵ درصد است و بر استفاده از روش اثرات ثابت در هر دو مدل دلالت دارد.

آزمون فرضیه اول: مدل اول برای آزمون فرضیه اول، یعنی بررسی ارتباط بین هزینه های نمایندگی و شفافیت اطلاعات مالی شرکت ها به کار گرفته شده است.

جدول (۶) ارتباط بین هزینه های نمایندگی و شفافیت اطلاعات مالی شرکت ها

$TRANS_{it} = \alpha_0 + \alpha_1 AGENCY_{it} + \alpha_2 SIZE_{it} + \alpha_3 LEV_{it} + \alpha_4 ROA_{it} + \alpha_5 INST_{it} + \varepsilon_{it}$				
متغیرها	ضرایب غیراستاندارد	میزان خطا	آماره t	سطح معنی داری
مقدار ثابت	۰,۶۸۹۴۴۵	۰,۱۰۵۶۳۲	۶,۵۲۶۸۵۷	۰,۰۰۰۰
هزینه های نمایندگی	-۰,۰۸۲۲۵۸	۰,۰۲۲۳۴۲	-۳,۶۸۱۸۳۲	۰,۰۰۰۲
اندازه شرکت	-۰,۰۲۰۴۶۸	۰,۰۰۷۷۷۴	-۲,۶۳۲۸۶۴	۰,۰۰۸۷

۰۱۲۲۰-۵۹۴۰۴

نخستین کنفرانس ملی

کتابخانه علمی-پژوهشی دانشگاه تهران، تهران، اردیبهشت ۱۴۰۲

چالش ها و راهکارهای نوین در مدیریت، حسابداری و صنعت بیمه

زمان برگزاری: ۱۴۰۲/۰۷/۲۰
MCII-conf.ir

بازده دارایی ها	۰,۱۲۳۱۶۷	۰,۰۸۸۰۲۱	۱,۳۹۹۲۸۸	۰,۱۶۲۲
اهرم مالی	۰,۰۸۵۴۶۷	۰,۰۶۱۱۱۴	۱,۳۹۸۵۰۰	۰,۱۶۲۴
مالکیت نهادی	۰,۱۳۰۸۹۷	۰,۰۴۰۹۲۷	۳,۱۹۸۳۳۹	۰,۰۰۱۴
۰,۰۴۴۴۳۰	ضریب تعیین			
۶,۵۱۸۷۸۶	آماره F			
۰,۰۰۰۰۰۰	احتمال آماره F			
۱,۷۹۳۱۲۹	دوربین واتسون			
مدل اثرات ثابت				

منبع: یافته های پژوهشگر

نتایج جدول (۶) نشان می‌دهد که بین هزینه‌های نمایندگی و شفافیت اطلاعات مالی ارتباط معنادار منفی وجود دارد. با توجه به اینکه مقدار سطح معنی داری آن (۰,۰۰۰۲) کمتر از ۵ درصد می‌باشد، بنابراین فرضیه صفر (H_0) مربوط به این فرضیه رد و فرضیه مقابل (H_1) تایید می‌شود. این بدان معنی است با افزایش هزینه‌های نمایندگی، شفافیت اطلاعات مالی شرکتها کاهش می‌یابد. یکی از شروط استفاده از رگرسیون، استقلال باقیمانده هاست. از آنجایی که آماره دوربین-واتسون برای فرضیه اول (۱,۷۹) ما بین ۱,۵ و ۲,۵ می‌باشد، بنابراین فرض عدم همبستگی بین خطاها پذیرفته می‌شود. ضریب تعیین مدل بیانگر این است که حدود ۵ درصد از تغییرات شفافیت اطلاعات مالی شرکتها به وسیله متغیر مستقل هزینه‌های نمایندگی و متغیرهای کنترلی قابل توجیه است. همانطوری که مشاهده می‌شود سطح معناداری آماره F برابر (۰,۰۰۰) و کمتر از ۵ درصد می‌باشد؛ پس می‌توان گفت مدل رگرسیون اعتبار دارد. درباره متغیرهای کنترلی هم نتایج نشان می‌دهد، بین اندازه شرکت و شفافیت اطلاعات مالی ارتباط معنادار منفی و بین مالکیت نهادی و شفافیت اطلاعات مالی ارتباط معنادار و مثبت وجود دارد. با توجه به اینکه سطح معناداری متغیرهای فوق کمتر از ۵ درصد می‌باشد، بنابراین فرضیه صفر (H_0) مربوط به این فرضیه ها رد و فرضیه مقابل (H_1) تایید می‌شود. این بدان معنی است، اندازه شرکت و مالکیت نهادی عواملی تعیین کننده در شفافیت اطلاعات مالی شرکتها می‌باشند.

آزمون فرضیه دوم: مدل دوم برای آزمون فرضیه دوم، یعنی بررسی تاثیر استقلال حسابرسان بر ارتباط بین هزینه‌های نمایندگی و شفافیت اطلاعات مالی شرکتها به کار گرفته شده است.

جدول (۷) تاثیر استقلال حسابرسان بر ارتباط بین هزینه‌های نمایندگی و شفافیت اطلاعات مالی شرکتها

$$TRANS_{it} = \alpha_0 + \alpha_1 AGENCY_{it} + \alpha_2 A_INDE_{it} + \alpha_3 A_INDE * AGENCY_{it} + \alpha_4 SIZE_{it} + \alpha_5 LEV_{it} + \alpha_6 ROA_{it} + \alpha_7 INST_{it} + \varepsilon_{it}$$

متغیرها	ضرایب غیراستاندارد	میزان خطا	آماره t	سطح معناداری
مقدار ثابت	۰,۶۶۳۸۷۸	۰,۱۰۴۹۶۱	۶,۳۲۵۰۰۹	۰,۰۰۰۰
هزینه‌های نمایندگی	-۰,۰۵۵۲۱۰	۰,۰۲۶۷۳۱	-۲,۰۶۵۴۱۴	۰,۰۳۹۳
استقلال حسابرسان	۰,۱۴۴۶۶۵	۰,۰۶۶۱۷۳	۲,۱۸۶۱۶۱	۰,۰۲۹۱
هزینه‌های نمایندگی * استقلال حسابرسان	۰,۲۵۰۰۱۵	۰,۱۱۵۲۳۶	۲,۱۶۹۵۸۰	۰,۰۳۰۴
اندازه شرکت	-۰,۰۱۶۸۶۴	۰,۰۰۷۷۶۹	-۲,۱۷۰۷۱۲	۰,۰۳۰۳
بازده دارایی ها	۰,۱۶۴۷۳۰	۰,۰۸۹۴۸۴	۱,۸۴۰۸۸۷	۰,۰۶۶۱
اهرم مالی	۰,۰۱۰۸۵۳۹	۰,۰۶۱۴۱۱	۱,۷۶۷۴۲۱	۰,۰۷۷۶
مالکیت نهادی	۰,۰۱۰۰۴۶۸	۰,۰۴۱۴۴۵	۲,۴۲۴۱۳۵	۰,۰۱۵۶
۰,۰۶۳۲۶۶	ضریب تعیین			
۶,۷۴۴۲۴۵	آماره F			
۰,۰۰۰۰۰۰	احتمال آماره F			

ISC
۰۱۲۲۰-۵۹۴۰۴

نخستین کنفرانس ملی
کتابخانه ملی - کوردهای تهران - ستاد ملی

چالش‌ها و راهکارهای نوین در مدیریت، حسابداری و صنعت بیمه

زمان برگزاری: ۱۴۰۲/۰۷/۲۰
MCII-conf.ir

۱۸۰۹۱۴۲	دوربین واتسون
مدل اثرات ثابت	

منبع: یافته‌های پژوهشگر

نتایج جدول (۷) نشان می‌دهد اولاً بین استقلال حسابرس و شفافیت اطلاعات مالی ارتباط معنادار و مثبت وجود دارد. با توجه به اینکه مقدار سطح معنی داری آن (۰,۰۲۹۱) کمتر از ۵ درصد می‌باشد، بنابراین فرضیه صفر (H_0) مربوط به این فرضیه رد و فرضیه مقابل (H_1) تایید می‌شود. ثانیاً نتایج نشان می‌دهد شفافیت اطلاعات مالی موجب تضعیف ارتباط منفی بین هزینه‌های نمایندگی و شفافیت اطلاعات مالی می‌شود. با توجه به اینکه مقدار سطح معنی داری آن (۰,۰۳۰۴) کمتر از ۵ درصد می‌باشد، بنابراین فرضیه صفر (H_0) مربوط به این فرضیه رد و فرضیه مقابل (H_1) تایید می‌شود. یکی از شروط استفاده از رگرسیون، استقلال باقیمانده هاست. از آنجایی که آماره دوربین-واتسون برای فرضیه دوم (۱,۸۰) ما بین ۱,۵ و ۲,۵ می‌باشد، بنابراین فرض عدم همبستگی بین خطاها پذیرفته می‌شود. همانطوری که مشاهده می‌شود سطح معناداری آماره F برابر (۰,۰۰۰) و کمتر از ۵ درصد می‌باشد؛ پس می‌توان گفت مدل رگرسیون اعتبار دارد. درباره متغیرهای کنترلی هم نتایج نشان می‌دهد، بین اندازه شرکت و شفافیت اطلاعات مالی ارتباط معنادار منفی و بین مالکیت نهادی و شفافیت اطلاعات مالی ارتباط معنادار و مثبت وجود دارد. با توجه به اینکه سطح معناداری متغیرهای فوق کمتر از ۵ درصد می‌باشد، بنابراین فرضیه صفر (H_0) مربوط به این فرضیه‌ها رد و فرضیه مقابل (H_1) تایید می‌شود. این بدان معنی است، اندازه شرکت و مالکیت نهادی عواملی تعیین کننده در شفافیت اطلاعات مالی شرکت‌ها می‌باشند.

۸- بحث و نتیجه گیری

در این تحقیق سعی شده ارتباط بین هزینه‌های نمایندگی و شفافیت اطلاعات مالی با تاکید بر نقش استقلال حسابرس مطالعه شود. بدین منظور تعداد ۱۰۱ شرکت از بین شرکت‌های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران انتخاب و در بازه زمانی ۱۳۹۴ الی ۱۴۰۰ مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفته است. در فرضیه اول پژوهش به بررسی ارتباط بین هزینه‌های نمایندگی و شفافیت اطلاعات مالی شرکت‌ها پرداخته شد. نتایج حاصل از آزمون فرضیه اول پژوهش نشان داد بین هزینه‌های نمایندگی و شفافیت اطلاعات مالی ارتباط معنادار و منفی وجود دارد. این بدان معنی است، هزینه‌های نمایندگی شرکت‌هایی که شفافیت اطلاعات مالی کمتری دارند، بیشتر است. هر چه احتمال وجود اشتباهات و تخلفات اساسی در صورت‌های مالی بیشتر باشد، شفافیت قابلیت اتکای صورت‌های مالی کمتر خواهد بود. به عبارتی شفافیت اطلاعات مالی، عدم تقارن اطلاعاتی بین واحدهای تجاری و تامین کنندگان خارجی را کاهش می‌دهد که در نتیجه آن هزینه تامین مالی کاهش می‌یابد و همچنین با کاهش عدم تقارن اطلاعاتی بین سرمایه‌گذاران و مدیران به کاهش هزینه‌های نظارت منجر می‌شود. لذا با توجه به نتایج حاصله می‌توان گفت، شفافیت اطلاعات مالی در شرکت‌هایی که هزینه‌های نمایندگی بالایی دارند، کمتر می‌باشد. بنابراین هزینه‌های نمایندگی در بازار اوراق بهادار ایران می‌تواند نقش پررنگی در تبیین و توصیف شفافیت اطلاعات مالی ایفا نماید که نتایج پژوهش نیز بر همین استدلال دلالت دارد. نتیجه آزمون فرضیه اول این پژوهش با نتایج پژوهش‌های انجام یافته توسط چوانگ و همکاران (۲۰۱۰)، چنگ و همکاران (۲۰۱۳)، آدری و همکاران (۲۰۱۵)، نمازی و همکاران (۱۳۹۳) و بهاروندی و همکاران (۱۳۹۷) مطابقت دارد. در فرضیه دوم پژوهش به بررسی تاثیر استقلال حسابرس بر ارتباط بین هزینه‌های نمایندگی و شفافیت اطلاعات مالی پرداخته شد. نتایج حاصل از آزمون فرضیه دوم پژوهش نشان داد استقلال حسابرس بر ارتباط بین هزینه‌های نمایندگی و شفافیت اطلاعات مالی تاثیر معنادار و مثبت دارد. این نتیجه حاکی از آن است که فرضیه پژوهش مبنی بر اینکه استقلال حسابرس بر ارتباط بین هزینه‌های نمایندگی و شفافیت اطلاعات مالی تاثیر دارد، رد نمی‌شود. با توجه به ضریب مثبت این متغیر می‌توان دریافت با افزایش استقلال حسابرس در شرکت‌های مورد بررسی، رابطه منفی بین هزینه‌های نمایندگی و شفافیت اطلاعات مالی تضعیف می‌شود. اگر استفاده کنندگان اطلاعات مالی، حسابرس را مستقل از صاحبکار ندانند، هرگز به اطلاعاتی که آنها حسابرسی کرده اند اعتماد نمی‌کنند، یعنی اگر حسابرس از صاحبکار مستقل نباشد، نظر او اعتبار صورتهای مالی را افزایش نمی‌دهد. کیفیت حسابرسی به عوامل متعددی به ویژه استقلال حسابرس بستگی دارد. لذا، کاهش استقلال حسابرس به طور مستقیم بر کیفیت فرآیند حسابرسی و اظهار نظر وی تأثیر می‌گذارد. با توجه به نتایج حاصله می‌توان گفت هر چه استقلال موسسات حسابرسی بیشتر باشد کیفیت و خدمات ارائه شده توسط این موسسات بهتر و

مطلوب تر خواهد بود و در نتیجه آن، اطلاعات مفید و مطلوب تری در اختیار افراد ذینفع قرار داده خواهد شد که این امر باعث کاهش عدم تقارن اطلاعاتی و افزایش شفافیت اطلاعات مالی خواهد گردید. بنابراین استقلال حسابرس در بازار اوراق بهادار ایران می‌تواند نقش پررنگی در تبیین و توصیف ارتباط بین هزینه‌های نمایندگی و شفافیت اطلاعات مالی ایفا نماید که نتایج پژوهش نیز بر همین استدلال دلالت دارد. نتیجه آزمون فرضیه دوم این پژوهش با نتایج پژوهش‌های انجام یافته توسط لیسا میسیلی و همکاران (۲۰۱۶)، صالح و نوافلی (۲۰۱۹)، رحمان یاکوبو و ویلیامز (۲۰۲۰)، داداشی (۱۳۹۷) و ممشلی و کارشناسان (۱۳۹۸) مطابقت دارد.

با توجه به نتایج حاصل از فرضیه اول پژوهش مبنی بر وجود ارتباط منفی بین هزینه‌های نمایندگی و شفافیت اطلاعات مالی شرکت‌ها، به سرمایه‌گذاران و فعالان بازار سرمایه پیشنهاد می‌شود که هنگام تصمیم‌گیری، این مورد را مد نظر قرار دهند که شفافیت اطلاعات مالی شرکت‌هایی که هزینه‌های نمایندگی بالایی دارند کمتر می‌باشد. در این راستا به سازمان بورس اوراق بهادار نیز پیشنهاد می‌شود برای مشخص شدن ارزش واقعی شرکت‌ها، شفاف سازی اطلاعاتشان و درک بهتر عملکردشان، قوانین و مقرراتی را تدوین کنند که تا حد الامکان شرکت‌های پذیرفته شده؛ عدم شفافیت اطلاعات مالی را کاهش دهند تا در نهایت از هزینه‌های نمایندگی شرکت‌ها کاسته شود. با توجه به نتایج فرضیه دوم پژوهش مبنی بر تاثیر استقلال حسابرس بر ارتباط بین هزینه‌های نمایندگی و شفافیت اطلاعات مالی، از آنجایی که افزایش کیفیت خدمات حسابرسی موجب بهبود کیفیت اطلاعات حسابداری می‌شود؛ لذا شرکت‌هایی که قصد دارند نظر بازار سرمایه و نهاد ناظر بر آن، یعنی سازمان بورس اوراق بهادار را در رابطه با شفافیت اطلاعات خود بهبود بخشند، می‌توانند به عنوان یکی از راهبردهای بهبود افشا، اقدام به بکارگیری حسابرسانی نمایند که دارای استقلال بیشتری بوده و خدمات باکیفیت و مطلوبی ارائه می‌نمایند. با توجه به یافته‌های تحقیق، افزایش استقلال حسابرسان می‌تواند از منظر شفافیت اطلاعات، به ارتقا جایگاه شرکت نزد سهامداران، سرمایه‌گذاران و نهادهای ناظر بر بازار سرمایه منجر شود.

۹- منابع و ماخذ

- انصاری، عبدالمهدی؛ طالبی نجف‌آبادی، عبدالحسین؛ کمالی کرمانی، نرجس (۱۳۹۰)؛ تاثیر انجام خدمات حسابداری، مدیریتی و مشاوره‌ای همراه با خدمات حسابرسی بر استقلال حسابرس، پژوهش‌های تجربی حسابداری، سال اول، شماره ۱.
- بادآور نهندي، یونس؛ فرشی، محمدصادق (۱۳۹۶)؛ ارتباط بین ساختار سررسید بدهی و محافظه کاری حسابداری با تأکید بر نقش هزینه‌های نمایندگی، پژوهشنامه اقتصاد و کسب و کار، سال هشتم، شماره ۱۶.
- بادآور نهندي، یونس؛ نظاری ابر، فیروز؛ دهقان، رقیه (۱۳۹۸)؛ ارتباط هزینه‌های نمایندگی و سلب منافع سهامداران اقلیت با تأکید بر نقش کیفیت گزارشگری مالی، پژوهش حسابداری و حسابرسی، دوره نهم، شماره ۲.
- بهاروندی، الهه؛ رهسپار، شیدا؛ محمودزاده، میثم (۱۳۹۷)؛ بررسی ارتباط بین هزینه‌های نمایندگی و خانوانایی گزارشگری مالی با تأکید بر نقش حسابرسان، چهارمین کنفرانس بین‌المللی مدیریت، کارآفرینی و توسعه اقتصادی، پاکستان.
- تقوی، مهدی؛ جبارزاده کنگرلویی، سعید؛ خدایار یگانه، سعید (۱۳۸۹)؛ تبیین رابطه هزینه‌های نمایندگی و ارزش شرکت با مدیریت سود در بورس تهران، مجله مهندسی مالی و مدیریت پرتفوی، شماره ۳.
- خانمحمدی، مسعود؛ مرادی، مجید؛ صفرپور، مریم (۱۴۰۰)؛ بررسی اثر شاخص‌های کیفیت حسابرسی بر بازده آتی سهام شرکت‌های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران، فصلنامه رویکردهای پژوهشی نوین در مدیریت و حسابداری، سال پنجم، شماره ۷۷.
- داداشی، پریسا (۱۳۹۷)؛ نقش استقلال حسابرس بر کیفیت حسابرسی شرکتها و گزارشات حسابرسی، اولین همایش ملی نگرش‌های نوین در مدیریت، حسابداری و اقتصاد، رودسر.
- دارابی، رویا؛ پسندیده پارسا، بهرام؛ حاجی رضا، محمدرضا (۱۴۰۰)؛ رابطه‌ی بین کیفیت حسابرسی، استقلال حسابرس، حق الزحمه‌ی حسابرسی با کیفیت گزارشگری مالی، پژوهش‌های حسابرسی، شماره ۲.
- رحیمیان، نظام‌الدین؛ قادری، بهمن؛ دانشیار، فاطمه (۱۳۹۸)؛ بررسی ارتباط بین هزینه‌های نمایندگی و سلامت مالی شرکت‌ها: شواهدی تجربی از بورس اوراق بهادار تهران، دانش مالی تحلیل اوراق بهادار، سال دوازدهم، شماره ۴۳.
- علوی طبری، سیدحسین؛ رجیبی، روح‌اله؛ شهبازی، منصوره (۱۳۹۰)؛ رابطه نظام راهبری و حق الزحمه حسابرسی مستقل، دانش حسابداری، سال دوم، شماره ۵.
- گودرزی، احمد؛ بابازاده شیروان، هانی (۱۳۹۴)؛ ارتباط کیفیت گزارشگری مالی، سررسید بدهی و کارایی سرمایه‌گذاری در بورس تهران، فصلنامه علمی پژوهشی حسابداری مدیریت، سال هشتم، شماره ۲۷.

The banner features a central title in Persian: "چالش‌ها و راهکارهای نوین در مدیریت، حسابداری و صنعت بیمه". Above the title is the ISC logo with the phone number 01220-59404. To the right, it says "نخستین کنفرانس ملی" (1st National Conference) and lists the organizing institutions: "کتابخانه‌های ایران، انجمن حسابداران خبره، انجمن مدیران مالی، انجمن حسابداران رسمی ایران". Below the title, the date "زمان برگزاری: ۱۴۰۲/۰۷/۲۰" and the website "MCII-conf.ir" are provided. The banner also includes logos for the Ministry of Economic Affairs and Finance, the National Institute of Research in Financial Accounting, and the National Institute of Research in Taxation.

۱۲- ممشلی، رضا؛ کارشناسان، علی (۱۳۹۸)؛ تأثیر کیفیت حسابرسی بر بیش اطمینانی مدیران و احتمال گزارشگری متقلبانه، پژوهش‌های کاربردی در حسابداری مالی، دوره هشتم، شماره ۱۵.

۱۳- نمازی، محمد؛ رضایی، غلامرضا (۱۳۹۳)؛ بررسی اثرات کیفیت اقلام تعهدی و مربوط بودن اطلاعات مالی بر هزینه‌های نمایندگی شرکت‌های پذیرفته شده در بورس تهران، فصلنامه علمی پژوهشی مطالعات تجربی حسابداری مالی، سال یازدهم، شماره ۴۴.

۱۴- نوروزی، محمد؛ قلی‌زاده، محمدحسین؛ بزی، پویا؛ کنعانی‌امیری، محمود (۱۳۹۴)؛ بررسی رابطه بین کیفیت اقلام تعهدی و تئوری نمایندگی در شرکتهای پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران، کنفرانس بین‌المللی اقتصاد، حسابداری، مدیریت و علوم اجتماعی.

15- Adam, S. H., Ali. m. (2014). Evaluating the reflections of advisory services on the external auditors' independence in the environment of Sudan business. *Journal of the Faculty of Economy Scientific*, 1(4): 263-286.

16- Audrey Wen-hsin Hsu, Sophia Hsin-Tsai Liu (2015). Organizational structure, agency costs, and accrual quality, *Journal of Contemporary Accounting & Economics*, <http://dx.doi.org/doi: 10.1016/j.jcae.2016.02.002>.

17- Barth, M. E., and K. Shipper. (2009). Financial Reporting Transparency. *Journal of Accounting, Auditing, and Finance* 23, 173-190.

18- Bartlett, R.W. (1993). A Scale of Perceived Independence: New Evidence on an Old Concept. *Journal of the Faculty of Economy Scientific*, 1(6): 215-237.

19- Bushman, R.; Chen, Q.; Engel, E.; and A. Smith (2004). "Financial Accounting Information, Organizational Complexity and Corporate Governance systems. *Journal of Accounting and Economics*, Vol. 37, pp. 167-201.

20- Cheng, M. Dhaliwal, D. Zhang, Y, (2013). "Does Investment Efficiency Improve after the Disclosure of Material Weaknesses in Internal Control over Financial Reporting?" *Journal of Accounting and Economics*, 56(1), PP. 1-18.

21- Chuang, L.; Xiuhong, L.; and L. Zhang (2010). "Earnings Quality and the Agency Costs of Controlling Shareholder". *International Conference on E-Business and E-Government*, pp. 5132-5135.

22- Jensen, M.C. & Mackling, W.H. (1976). Theory of the firm: managerial behavior, agency costs and ownership structure. *Journal of Financial Economics*, 3(4), 305-360.

23- Lisa Milici Gaynor, Andrea Seaton Kelton, Molly Mercer & Teri Lombardi Yohn, (2016). Understanding the Relation between Financial Reporting Quality and Audit Quality, Electronic copy available at: <http://ssrn.com/abstract=2748054>.

24- Muñoz Mendoza, J.A., Veloso Ramos, C.L., Sepúlveda Yelpe, S.M., Delgado Fuentealba, C.L. and Fuentes-Solís, R.A. (2022), "Impact of earnings management on agency costs: evidence from MILA markets", *Baltic Journal of Management*, Vol. 16 No. 2, pp. 247-275. <https://doi.org/10.1108/BJM-04-2020-0112>

25- Michał Kaldowski, Tomasz Jewartowski (2017). Agency costs of overvalued equity and earnings management, *Economics and Business Review*, Vol. 3 (17), No. 1.

26- Ningyue Liu, Elaine Laing, Yue Cao, Xiaofei Zhang (2018). Institutional Ownership and Corporate Transparency in China, *Finance Research Letters*, doi:10.1016/j.frl.2017.12.001.

27- Rahman Yakubu and Tracey Williams (2020). A theoretical approach to auditor independence and audit quality, *Corporate Ownership & Control* / Volume 17, Issue 2.

(2020). Earnings management and agency costs: Is China different? *Corporate accounting and finance*, 2020; 1–18. 28- Yimei Man